

LA LENGUA CATALANA A LA UNIÓN

Anna M. Pla Boix
Universitat de Girona

1. PRESENTACIÓ

De les cinquanta-nou llengües parlades al territori dels vint-i-cinc estats membres de la Unió Europea¹, només vint tenen condició de llengua oficial i de treball en seu de les institucions comunitàries².

Per tant, queden al marge d'aquest estatut jurídic un amplíssim catàleg d'idiomes, malgrat ser parlats per importants comunitats lingüístiques que, fins i tot en certs casos com el català, són molt més nombroses que aquelles que es beneficien del catàleg de drets lingüístics que concedeix l'oficialitat.

La llengua catalana, en relació amb les vint llengües oficials de la UE, és la vuitena pel que fa al nombre de ciutadans europeus que la parlen, per davant de molts d'altres idiomes oficials. Malgrat incloure's en el grup de les dites «minoritàries», la seva realitat queda molt lluny de la de totes les altres incloses sota

aquesta rúbrica de «minoritàries», per estatut jurídic, demografia, situació sociolingüística, vitalitat literària o equipament lingüístic (Secretaria PL 2005).

Això explica el debat de fons que suscita el règim lingüístic actualment vigent a la UE (Pla 2005; Pujadas 2004 i Heusse 1999). Per un sector doctrinal, l'establiment de tantes llengües oficials i de treball (més de vint) és un obstacle burocràtic en el treball diari de les institucions. En canvi, d'altres sectors defensen ampliar el catàleg d'idiomes oficials per tal de corregir el que denuncien com una situació de discriminació i menysteniment que pateixen moltes comunitats lingüístiques.

A Catalunya, des de fa anys, es reivindica que el català tingui estatut de llengua oficial a la Unió. Aquesta proposta ha centrat diverses iniciatives parlamentàries. En són un exemple, per totes, la Resolució 196/VII, sobre el reconeixement jurídic de la llengua catalana en el conjunt de l'Estat espanyol i de la UE³; la Resolució 774/VI sobre l'Any Europeu de les Llengües i el reconeixement de l'oficialitat del català a la UE⁴ o la Resolució 1244/VI sobre el foment de l'ús del català a Europa⁵. En aquestes Resolucions, el Parlament de Catalunya va instar al Govern estatal per impulsar l'oficialitat del català i adoptar mesures de foment d'aquesta llengua a nivell comunitari.

Aquesta proposta política va incorporar-se a l'articulat del nou Estatut

¹ En endavant UE. Per una ampliació, vegeu *Mapa sobre diversitat lingüística a la Unió Europea*, publicacions en línia de la Secretaria de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya a la pàgina <http://www6.gencat.net/llengcat/publicacions/ma/apa/index.htm>. El mapa reflecteix la diversitat lingüística de la UE. Situa cinquanta-nou llengües, ja siguin oficials o no, en els vint-i-cinc estats membres.

² Alemany, anglès, danès, espanyol, estonià, finès, francès, grec, hongarès, irlandès, italià, letó, lituà, maltès, neerlandès, polonès, portuguès, eslovac, eslovè, suec i txec. A partir de l'any 2007, l'irlandès s'incorporarà al catàleg d'aquestes llengües privilegiades que compten amb la màxima protecció jurídica. Vegeu Reglament (CE) núm. 920/2005 de 13 de juny, pel que es modifica el Reglament núm. 1 de 15 d'abril de 1958, a DO núm. L 156/3 de 18 de juny de 2005.

³ BOPC núm. 161 de 14 de març de 2005, p. 5-6

⁴ BOPC núm. 202 de 25 de juny de 2001, p. 11

⁵ BOPC núm. 277 de 25 de març de 2002, p. 21

d'Autonomia, pleibiscitat afirmativament el 18 de juny de 2006. El seu article 6.3 garanteix, expressament, amb ànim tuitiu, l'obligació de la Generalitat i l'Estat d'emprendre les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió⁶ (Pla 2006 i Vernet & Pla 2004).

Es tracta d'una reivindicació política que fou assumida pel govern socialista presidit per José Luís Rodríguez Zapatero. El desembre de 2004 l'executiu espanyol va sol·licitar a la UE que es garantissin certes prerrogatives jurídiques a les llengües autonòmiques cooficials (català, basc i gallec). Aquesta petició seria parcialment atesa per un Acord del Consell de Ministres de la UE celebrat a Luxemburg el 13 de juny de 2005. No en reconeixia, ni molt menys, l'estatut d'oficialitat però considerava algunes prerrogatives lingüístiques, bo i establint-se que es concretarien a través de convenis administratius celebrats amb les institucions comunitàries.

Aquest article proposa esbossar, molt succintament, l'estatut jurídic del català a la UE. I per fer-ho, l'estudi s'estructura en dues parts. A la primera s'analitzen les bases del règim lingüístic de la UE. A la segona s'analitza el contingut i abast de l'acord adoptat pel Consell de Ministres de la UE el 13 de juny de 2005. En compliment d'aquest Acord, l'Estat espanyol ha subscrit acords administratius amb el Consell, la Comissió, el Comitè de les Regions i el Comitè Econòmic i Social Europeu, el quals avalen l'ús pseudo-oficial del català, en els termes que s'estudiaran a continuació.

⁶ Aquesta previsió no va ser objecte de modificacions durant la tramitació parlamentària de l'Estatut. La dicció finalment aprovada coincideix, literalment, amb la versió que ja figurava a l'article 6.3 de la proposta aprovada el 30 de setembre de 2005 pel Parlament de Catalunya. Vegeu BOPC núm. 224 de 3 d'octubre de 2005. Per una ampliació sobre el règim lingüístic al nou Estatut d'Autonomia de Catalunya.

2. L'ORDENACIÓ LINGÜÍSTICA DE LA UNIÓ EUROPEA

Actualment, la UE compta amb vint llengües oficials i de treball. Aquest catàleg d'idiomes s'ha anat ampliant progressivament, a mesura que la Unió anava creixent amb l'adhesió de nous Estats membres. Prova n'és que, en els seus orígens, les Comunitats Europees sols comptaven amb quatre llengües oficials: el francès, l'alemany, l'italià i el neerlandès⁷. Aquesta decisió fou adoptada el juliol de 1952 per acord dels Ministres d'afers estrangers dels sis Estats membres originaris. Es tracta d'un acord important perquè fixaria un dels principis sobre els que s'ha fonamentat el model lingüístic comunitari: la decisió que les llengües oficials i de treball de les comunitats serien aquelles declarades oficials per cadascun dels seus Estats

⁷ Quan l'any 1973 Dinamarca, Irlanda i el Regne Unit varen adherir-se a la comunitat, varen afegir-se dues llengües més al catàleg d'idiomes oficials: el danès i l'anglès. Amb les ampliacions posteriors, es varen anar introduint noves llengües oficials i treball: l'any 1981 el grec (amb l'adhesió de Grècia); el 1986 l'espanyol i el portuguès (amb l'adhesió d'Espanya i Portugal); el 1995 el finès i el suec (amb l'adhesió de Finlàndia, Suècia i Àustria a la UE, tenint en compte que l'adhesió d'Àustria no va afegir cap altra llengua oficial perquè l'alemany ja tenia reconegut aquest estatus en seu comunitària). D'aquesta manera a l'Europa dels quinze, un total d'onze llengües gaudien d'aquest estatus jurídic.

L'1 de maig de 2004, va tenir lloc la darrera gran ampliació de la UE, amb l'adhesió de deu Estats. Inevitablement, l'adhesió d'aquests Estats també ha repercutit en el que concerneix al règim lingüístic, traduint-se en una important ampliació del catàleg d'idiomes oficials i de treball a nivell europeu. Concretament s'han afegit nou llengües oficials més: l'eslovac (Eslovàquia), l'eslovè (Eslovènia), l'estonià (Estònia), l'hongarès (Hongria), el letó (Letònia), el lituà (Lituània), el polonès (Polònia), el txec (República Txeca) i el maltès (Malta). Pel que fa a l'adhesió de Xipre, no va comportar ampliar el catàleg d'idiomes oficials a nivell comunitari perquè el grec ja comptava amb aquest estatus jurídic.

membres. Precisant més, com a regla general s'ha reconegut la condició de llengües oficials i de treball a aquells idiomes amb estatut de llengua oficial a tot el territori d'un Estat (Milián 2000 i 2003). Per això es diu que el règim d'oficialitat lingüística a nivell de la UE pivota sobre el criteri d'un estat-una llengua, aplicat amb algunes excepcions.

La declaració d'oficialitat d'un idioma és un concepte que pot tenir diferents continguts i efectes jurídics, que les diferents normes de desenvolupament s'encarreguen de delimitar. Ara bé, un tret comú de tota llengua oficial és que serveix de mecanisme de comunicació vàlid i jurídicament eficaç entre els ciutadans i els poders públics. Més enllà d'aquest contingut essencial, cada ordenament jurídic precisa el catàleg concret de drets i deures lingüístics vinculats a aquest estatus, projectats als diferents àmbits (Vernet 2003).

A la UE, la competència per ordenar el model lingüístic de les institucions comunitàries la té atribuïda el Consell, tot això sens perjudici de la potestat de modulació d'aquest règim que s'atribueix a cada institució⁸ (Fabeiro 2005, Alcaraz 2001). En exercici d'aquesta habilitació competencial, el Consell va aprovar el Reglament 1/1958 de 15 d'abril, pel qual es fixa el règim lingüístic de la Comunitat Econòmica Europea⁹. El Reglament recull el catàleg d'idiomes oficials i de treball i prescriu les prerrogatives lingüístiques vinculades a aquest estatut jurídic. Entre aquests drets lingüístics s'inclouen els següents: dret de l'Estat membre o del ciutadà d'optar per la llengua oficial que elegeixi en els escrits que adrexi a les institucions comunitàries i correlatiu deure d'aquestes institucions

de respondre en la mateixa llengua oficial emprada en adreçar-s'hi; previsió que els textos que les institucions enviïn a un Estat membre o a una persona sota la jurisdicció d'un Estat membre s'hauran de redactar en la llengua oficial d'aquest Estat; previsió que els reglaments i altres textos d'abast general s'hauran de redactar en les llengües oficials; publicació del Diari Oficial de la Unió en les llengües oficials; i, finalment, previsió que les diferents institucions comunitàries puguin determinar les modalitats d'aplicació d'aquest règim lingüístic als seus reglaments interns¹⁰.

Ja s'ha vist que aquest ampli ventall de llengües oficials i de treball no exhaurix, ni molt menys, el mapa sociolingüístic dels vint-i-cinc Estats membres¹¹ (Siguan

¹⁰ El règim lingüístic del Tribunal de Justícia representa la màxima expressió jurídica de la capacitat de modulació del règim lingüístic general previst al Reglament 1/1958 del Consell de 15 d'abril. El Reglament de procediment del Tribunal de Justícia de 19 de juny de 1991 (DOCE L 176 de 4 de juliol de 1991 i DOCE L 383 de 29 de desembre de 1992, modificades segons DOCE L 44 de 28 de desembre de 1995 i DOCE L 103 de 19 d'abril de 1997) inclou regles juridicolingüístiques particulars.

¹¹ Al territori d'aquests països s'hi parlen moltes llengües dites "regionals" o "minoritàries". Així, a l'informe Euromosaic III, en relació a la darrera gran ampliació de la UE, recull que tan sols en els deu nous Estats membres de la Unió s'hi identifiquen noranta grups lingüístics minoritaris que parlen idiomes pertanyents a quatre famílies lingüístiques diferents. L'informe precisa que la distribució territorial dels diferents grups que parlen llengües regionals o minoritàries en els nous Estats membres és molt dispersa, el que dificulta la implementació de polítiques lingüístiques específiques.

A nivell intern, els vint-i-cinc Estats membres de la UE han optat per diverses estratègies de política lingüística a fi de gestionar el plurilingüisme existent als seus respectius territoris. Així, mentre alguns Estats, com és el cas de França, han optat per una política de foment del monolingüisme, d'altres han estat més respectuosos amb els drets de les comunitats lingüístiques, tot articulant diversos règims jurídics de reconeixement, protecció i foment

⁸ Article 290 del Tractat Constitutiu de la Comunitat Europea, D.O. núm. C 325 de 24 de desembre de 2002. Per una ampliació.

⁹ DO C 325 de 24 de desembre de 2002

1995; Lapierre 1988 i Tortosa 1982). Els altres idiomes que no gaudeixen d'estatus d'oficialitat a nivell comunitari, com ara el català, han estat objecte de diferents iniciatives, polítiques i jurídiques, de reconeixement, protecció i foment (Pla 2005).

Cal tenir present que uns quaranta sis milions de ciutadans europeus habitualment parlen una llengua dita «minoritària», el que fa exigible la formulació i implementació de polítiques públiques de protecció i foment d'aquesta diversitat idiomàtica (vegeu, per tots, Corretja 1995, Labrie 1993, Sanmartí 1998).

Malgrat els esforços desplegats per les diferents institucions comunitàries a fi de protegir aquests idiomes no oficials a nivell de la Unió¹², encara avui no es pot

d'aquesta diversitat. Per una ampliació. L'autor descriu les diferents polítiques lingüístiques dels Estats europeus i les classifica en cinc categories: monolingüisme, protecció de les minories lingüístiques, autonomia lingüística, federalisme lingüístic i plurilingüisme institucional. Sobre polítiques lingüístiques.

¹² El respecte a la diversitat lingüística i cultural de la UE s'ha erigit, almenys formalment, com un dels fonaments sobre els que s'ha construït el projecte europeu. Així ho ha manifestat en diverses ocasions el propi Parlament, una de les institucions comunitàries més actives en la promoció i tutela del plurilingüisme de la Unió. S'ha de dir, però, que la majoria d'aquestes iniciatives parlamentàries, malgrat la seva evident transcendència política, manquen de valor jurídic vinculant. Un exemple l'ofereixen les nombroses Resolucions que el Parlament Europeu ha aprovat amb l'objectiu de protegir les llengües dites «regionals» o «minoritàries» o els informes amb recomanacions adreçades a la resta d'institucions per tal de preservar aquest plurilingüisme. Pel que fa a Resolucions del Parlament Europeu en aquesta línia, a tall d'exemple, mereixen ser destacades les següents:

- Resolució de 14 de gener de 2003 sobre el paper dels poders regionals i locals en la construcció europea (2002/2141 (INI)) i la seva referència a la diversitat lingüística a Europa
- Resolució de 13 de desembre de 2001, sobre les llengües europees regionals i menys

afirmar que s'hagi implementat una veritable política lingüística global que afronti els problemes que es plantegen en aquest escenari multilingüe. La política lingüística de la UE ha estat força sectorial. Doctrinalment (Milian 2003 i Ramon 1994) s'ha criticat que per bé que alguns programes comunitaris, conjuntament considerats, semblin ser l'embrió d'una incipient política lingüística, encara resta molt camí per recórrer per poder parlar d'una veritable acció comunitària global en pro de la promoció i protecció de les llengües «regionals», «minoritàries» o «menys difoses» parlades històricament al territori dels Estats membres. A la pràctica, la protecció d'aquests idiomes no s'ha consolidat com una prioritat política. I això s'explica per diferents factors, com el

difoses (DO C 177 E de 25 de juliol de 2002, p. 334)

- Decisió núm. 1934/2000/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 17 de juliol de 2000, pel que s'estableix l'Any Europeu de les Llengües 2001 (DO L 232 de 14 de setembre de 2000, p. 1)
- Resolució de 9 de febrer de 1994, sobre les minories culturals i lingüístiques de la Comunitat Europea (DO C 61 de 28 de febrer de 1994, p. 110)
- Resolució d'11 de desembre de 1990, sobre la situació de les llengües a la Comunitat i la de la llengua catalana (DO C 19 de 28 de gener de 1991, p. 42)
- Resolució de 30 d'octubre de 1987, sobre les llengües i cultures de les minories regionals i ètniques de la Comunitat Europea (DO C 318 de 30 de novembre de 1987, p. 160)
- Resolució d'11 de febrer de 1983, sobre les mesures a favor de les llengües i de les cultures minoritàries (DO C 68 de 14 de març de 1983, p. 103).
- Resolució de 16 d'octubre de 1981, sobre una Carta comunitària de les llengües i cultures regionals i sobre una Carta dels drets de les minories ètniques (DO C 287 de 9 de novembre de 1981, p. 106)

D'altres institucions com ara el Consell, i la Comissió o òrgans com el Comitè de les Regions, també han treballat en aquesta mateixa línia de fomentar el respecte i la protecció de les llengües que no gaudeixen d'estatus d'oficialitat a nivell comunitari.

fet que el procés d'integració europeu ha tingut, des dels seus inicis, un caràcter eminentment econòmic, de manera que la qüestió lingüística ha estat tractada força tangencialment (Campins 2002).

És just en aquest escenari on cal valorar l'Acord del Consell de Ministres d'Afers Generals i Relacions Exteriors de la UE adoptat a Luxemburg el 13 de juny de 2005. A grans trets, l'Acord persegueix un doble objectiu polític. D'una banda, pretén ampliar el sostre de prerrogatives d'algunes comunitats lingüístiques, com la catalana, que tenien garantit un estatut molt limitat. D'alguna manera flexibiliza el rígid marc juridicolingüístic vigent i dóna una certa resposta, encara que força limitada, a algunes reivindicacions que planegen en el debat parlamentari europeu des de fa anys. D'altra banda, respon a una clara voluntat política d'aproximar la UE a la ciutadania o, en paraules de l'acord, vol servir per reforçar la identificació dels ciutadans en el projecte polític que representa la Unió.

3. L'ESTATUT DEL CATALÀ A LA UE

3.1 L'Acord del Consell de Ministres d'Afers Generals i Relacions Exteriors de la Unió Europea de 13 de juny de 2005

El 13 de desembre de 2004 el Govern espanyol va trametre un Memoràndum a la UE sol·licitant que es garantissin certes prerrogatives a les llengües catalana¹³, basca i el gallega. L'objectiu de la proposta consistia a aproximar l'estatus d'aquests idiomes a un marc de *pseudo-oficialitat* lingüística a nivell comunitari.

¹³ Textualment, el Memoràndum parla de la doble denominació 'català' i 'valencià'. En paraules del document, "*el Gobierno español solicita el reconocimiento oficial en la Unión Europea de las lenguas españolas distintas del castellano que cuentan con estatuto oficial en España, lenguas que han encontrado ya un primer reconocimiento con las tres versiones lingüísticas del Tratado entregadas el 4 de noviembre: el euskera, el gallego y la lengua que se denomina catalán en la Comunidad Autónoma de Cataluña y en la de las Illes Balears y que se denomina valenciano en la Comunidad Valenciana*".

Aquesta iniciativa s'ha de valorar tenint en compte l'escenari polític en què va gestar-se. En aquelles dates, diferents assumptes europeus centraven l'interès parlamentari i mediàtic: d'una banda, el Tractat pel qual s'institueix una Constitució per Europa, sotmès a referèndum a Espanya en el procés de ratificació el 20 de febrer de 2005; d'altra banda, l'ampliació històrica de la UE amb l'adhesió de deu nous Estats i el consegüent augment espectacular del catàleg de llengües oficials i de treball en seu comunitària. Inevitablement, ambdós esdeveniments polítics, provocarien que qüestions com ara la modificació del règim lingüístic de les institucions, que durant temps havien romàs en un segon pla, es reincorporessin a l'agenda pública.

A Espanya, el tractament que rebien aquestes llengües a l'articulat de la Constitució Europea figuraria als programes i campanyes de diferents partits polítics com a arguments per posicionar-se en el referèndum de ratificació del Tractat¹⁴. Es discutia també quin havia de ser el paper que havien de jugar l'Estat i les Comunitats Autònomes en aquesta qüestió lingüística. Conscients de la dificultat d'aconseguir el vistiplau unànim del Consell de Ministres de la UE per obtenir l'estatus

¹⁴ El fet que aquests idiomes no fossin reconeguts com a llengües oficials seria un dels arguments esgrimits per formacions com ara ERC per demanar el vot negatiu al referèndum. Al marge dels programes partidistes, per molts aquell era un moment òptim per debatre l'estatus jurídic d'aquestes llengües a Europa. A tall d'exemple, resulta il·lustrativa la Moció presentada al Senat pels grups parlamentaris català, senadors nacionalistes bascos i mixt pel que s'instà a la Cambra a impulsar la reforma del Reglament del Senat amb l'objectiu de fer possible la utilització de qualsevol de les llengües que tenen caràcter oficial en alguna Comunitat Autònoma, així com que el Govern fomenti el plurilingüisme a l'Administració General de l'Estat i davant la Unió Europea, a DSS de 25 de maig de 2004, p. 110-121 i BOCG, Senat, Sèrie I, núm. 24 de 24 de maig de 2004.

d'oficialitat d'aquests idiomes, es proposaven diferents estratègies per protegir-los jurídicament¹⁵.

En aquest escenari polític, el govern espanyol va demanar que es modificués el Reglament 1/1958 del Consell en què s'estableix el règim lingüístic de les institucions de la Unió per tal de garantir les tres mesures següents: primerament, el dret dels ciutadans d'emprar qualsevol de les llengües cooficials a Espanya (català, basc o gallec) en les seves comunicacions escrites amb les institucions comunitàries (Parlament Europeu, Consell, Comissió, Tribunal de Justícia, excepte per les comunicacions relacionades amb l'exercici de la funció jurisdiccional, i Tribunal de Comptes) i òrgans consultius de la Unió (Comitè de les Regions i Comitè Econòmic i Social), així com amb el Defensor del Poble europeu¹⁶; segonament, el dret d'emprar aquests idiomes en les intervencions orals de les sessions plenàries del Parlament Europeu i del Comitè de les Regions i, en el seu cas, de les sessions formals del Consell (sobretot quan formés part de la delegació espanyola un representant de les Comunitats Autònomes)¹⁷; finalment,

¹⁵ Per exemple, certs sectors defensaven l'opció de garantir l'estatus d'oficialitat d'aquestes llengües més enllà del territori autonòmic, projectant-lo a nivell estatal, i enfortint d'aquesta manera la posició d'aquests idiomes a l'escenari europeu.

¹⁶ L'Annex del document precisava que, en el cas que les institucions i els organismes de la UE esmentats es trobessin legalment obligats a respondre dins de terminis a un escrit redactat en alguna llengua autonòmica, aquests terminis haurien de començar a computar-se a partir del moment en què la institució o organisme rebés de les autoritats espanyoles competents, si així ho sol·licités, una traducció al castellà de l'escrit. L'Estat espanyol es comprometia a assumir els costos d'aquesta traducció, a fi de garantir els drets lingüístics dels ciutadans que s'adrecessin a les institucions i òrgans en algun dels idiomes autonòmics cooficials.

¹⁷ Es dona la circumstància que el govern espanyol va sol·licitar la potestat d'emprar aquests idiomes en sessions plenàries del Parlament

va demanar que es modificués el Reglament per tal de poder garantir la publicació oficial en aquests idiomes dels textos legals finals adoptats per procediment de codecisió entre el Parlament Europeu i el Consell¹⁸.

El 13 de juny de 2005, el Consell de Ministres d'Afers Generals i Relacions Exteriors de la UE atendria, encara que parcialment, les reivindicacions del govern espanyol¹⁹.

En aquest Acord es resolldria modificar el règim lingüístic de la UE en un doble sentit. D'entrada, va acordar-se concedir a la llengua irlandesa l'estatus de llengua oficial i de treball a la UE²⁰. Segonament, pel que fa a «les llengües, diferents de les esmentades al reglament núm. 1/1958 del Consell, l'estatut de les quals és reconegut per la Constitució d'un Estat membre sobre tot o una part del seu territori o quan el seu ús en tant que

europeu quan, a nivell intern, l'ús d'aquestes llengües a les Corts Generals no s'ha garantit durant anys. En el cas del Senat, l'ús del català, el basc i el gallec s'ha garantit mercès a una reforma recent del seu Reglament que ha entrat en vigor l'1 de setembre de 2005 (BOE núm. 159 de 5 de juliol de 2005, p. 23774).

¹⁸ El govern també reclamava que aquests idiomes cooficials s'incorporessin plenament al Programa Lingua de la Unió. La proposta explicitava que Espanya assumiria el compromís d'abonar el cost pressupostari derivat de l'aplicació de les modificacions del règim lingüístic que sol·licitava. Es proposava la celebració d'acords administratius per concretar les qüestions pressupostàries. A l'annex II de la proposta s'esmentaven una llista de mesures pràctiques que el govern espanyol estava disposat a aplicar assumint-ne les despeses, i a l'annex I del Memoràndum s'indicaven les modificacions concretes que es proposaven a la dicció dels articles del Reglament 1/1958 del Consell.

¹⁹ Les Conclusions del Consell de 13 de juny de 2005 relatives a l'ús oficial de les altres llengües al Consell i, en el seu cas, a les altres institucions i òrgans de la UE consten publicades al DOC 148 de 18 de juny de 2005.

²⁰ Reglament (CE) núm. 920/2005 de 13 de juny, que modifica la dicció del Reglament núm. 1/1958 del Consell, de 15 d'abril a DO L 156/3 de 18 de juny de 2005.

llengua nacional es troba autoritzat per llei», va acordar-se garantir el dret dels ciutadans d'emprar-les en les seves relacions amb les institucions. En relació amb a l'ús d'aquests idiomes, va establir-se que s'autoritzaria sobre la base d'acords administratius que hauria de subscriure l'Estat membre interessat amb cadascuna de les institucions o òrgans comunitaris. Els costos directes o indirectes vinculats a l'aplicació d'aquests convenis haurien de ser assumits per l'Estat membre que ho sol·licités.

Pel que fa a l'ordenació de l'ús d'aquests idiomes, varen adoptar-se les següents tres previsions:

Primera.- Publicitat dels actes adoptats en codecisió pel Parlament europeu i el Consell.

Va acordar-se que el govern d'un Estat membre podria enviar al Parlament Europeu i al Consell una traducció certificada dels actes adoptats en codecisió en alguna de les llengües esmentades. S'establí que el Consell dipositaria aquesta traducció als seus arxius, n'emetria una còpia quan se sol·licités i n'asseguraria la publicitat a la seva pàgina web d'internet. Ara bé, va subratllar-se que aquestes traduccions no tenien cap valor jurídic. Per consegüent, encara que aquesta decisió representi un gest polític favorable al reconeixement d'aquests idiomes, no deixa de ser un avenç molt limitat.

Segona.- Pel que fa a les intervencions orals durant les sessions del Consell i, eventualment, a d'altres institucions o òrgans de la UE, va acordar-se que el govern d'un Estat podia demanar al Consell i, eventualment a d'altres Institucions o òrgans (Parlament europeu o Comitè de les Regions) el dret d'emprar una d'aquestes llengües durant les intervencions orals d'un dels membres de la Institució o òrgan en una sessió. Per fer-ho possible, s'exigia el compliment de dues condicions: en primer lloc, que

l'interessat ho comunicés dins un termini raonable abans de la sessió; en segon lloc, es condicionava a l'existència de mitjans necessaris de personal i material.

Tercer.- Pel que fa a les comunicacions escrites a les institucions i òrgans de la UE, va establir-se que els Estats membres podrien acordar que quan un dels seus ciutadans desitgés adreçar-se a una institució o òrgan de la Unió en una d'aquestes llengües, s'adreçaria aquesta comunicació a un òrgan designat pel govern de l'Estat membre, el qual s'encarregaria de traduir-la a una llengua oficial prevista al Reglament 1/1958 del Consell i la transmetria a la institució o òrgan comunitari. El mateix procediment s'havia d'aplicar *mutatis mutandis* a la resposta que la institució o òrgan comunitari adoptés²¹.

Finalment, l'Acord del Consell invitava les altres institucions per concloure convenis administratius sobre aquesta base. D'aquesta manera, s'avalava poder garantir, via conveni administratiu, certs usos oficials limitats d'aquestes llengües a nivell comunitari (Infoeuropa, 2005).

Aquesta iniciativa pot ser valorada des d'una doble perspectiva, política i jurídica. Des del punt de vista polític, és evident que es tracta d'un reconeixement sense precedents. Representa un canvi de dinàmica, un gest que d'alguna manera obre expectatives de flexibilització del rígid marc lingüístic vigent fins ara. Pel

²¹ S'estableix que quan les institucions o òrgans de la UE estiguin subjectes a un termini per respondre, aquest termini començarà a computar-se a partir de la data en què la institució o òrgan destinatari rebi de l'Estat membre la traducció de l'escrit a una de les llengües oficials regulades al Reglament 1/1958 del Consell. El termini acabarà de comptar a partir de la data en què la institució o òrgan de la Unió haurà enviat la seva resposta a l'òrgan competent de l'Estat en aquesta darrera llengua.

que fa a la valoració de l'acord en la seva dimensió més jurídica, convé apuntar que el recurs al règim de convenis administratius no concedeix les garanties d'estabilitat i de seguretat jurídica que podrien haver ofert d'altres mecanismes previstos per l'ordenament jurídic comunitari.

3.2 Els acords administratius amb les institucions i òrgans comunitaris

Per tal de garantir les previsions lingüístiques de l'Acord del Consell de 13 de juny de 2005, l'Estat espanyol ha subscrit diferents acords administratius. El 7 de novembre de 2005 va subscriure l'acord amb el Consell²², 16 de novembre de 2005 amb el Comitè de les Regions²³, el 21 de desembre de 2005 amb la Comissió²⁴ i el 7 de juny de 2006 amb el Comitè Econòmic i Social Europeu.

Aquests acords comparteixen uns continguts molt semblants. Proclamen la voluntat de donar compliment a l'acord del Consell de 13 de juny de 2005 per tal de garantir l'ús oficial del català, el basc i el gallec en la seu d'aquestes institucions. Segons s'indica als tres acords, aquesta mesura permetrà aproximar més els ciutadans al projecte polític que representa la UE, la qual ha de vetllar per tutelar la seva riquesa plurilingüe²⁵.

Partint d'aquesta base, els acords administratius concreten els àmbits on es reconeix la potestat d'emprar oficialment aquests idiomes, amb plena validesa i eficàcia jurídica.

D'entrada, es garanteix el dret dels ciutadans espanyols d'adreçar

comunicacions escrites en català, basc i gallec en la seva relació amb aquestes institucions i òrgans (Consell, Comissió, Comitè de les Regions i Comitè Econòmic i Social Europeu). Per fer-ho possible, els acords descriuen el procediment que s'ha de seguir. La comunicació s'haurà de dirigir a l'organisme competent designat pel Govern espanyol, el qual s'encarregarà de trametre-la a la institució o òrgan comunitari destinatari juntament amb una traducció certificada en llengua castellana²⁶. En el cas que el destinatari hagi de respondre al ciutadà dins un termini, aquest començarà a computar-se a partir de la data de recepció de la traducció al castellà. Aquests ens comunitaris emetran la seva resposta en llengua castellana, i la remetran a l'òrgan competent designat per Espanya per fer la traducció al català, basc o gallec. Ara bé, en el cas que el ciutadà hagi de respondre dins un termini determinat, aquests ens comunitaris també notificaran la seva resposta en castellà directament al ciutadà, informant-lo que el termini per contestar comença a computar-se a partir de la data d'aquesta notificació en llengua castellana, sens perjudici del dret que tenen reconegut a rebre-la traduïda a la llengua cooficial amb què s'hi han adreçat.

Tots els acords inclouen algunes mesures comunes, com ara l'obligació de les parts de garantir la confidencialitat de les comunicacions o el deure d'Espanya d'assumir tots els costos, directes i indirectes, derivats de l'aplicació de les seves clàusules.

Pel que fa al Parlament Europeu, el 3 de juliol de 2006 la seva Mesa va donar el

²² DO C 40 de 17 de febrer de 2006.

²³

Vegeu

http://www.cor.europa.eu/document/presentation/agreement_spain_ES.pdf i també a <http://ciemen.org/mercator/butlletins/65-34.htm>

²⁴ DO C 73 de 25 de març de 2006.

²⁵ Als quatre acords administratius s'esmenta, textualment, "l'ús oficial" d'aquests idiomes.

²⁶ Els acords subscrits amb la Comissió, el Comitè de les Regions i el Comitè Econòmic i Social esmenten expressament que la traducció ha de ser certificada. En canvi, l'acord subscrit amb el Consell no fa esment a aquesta exigència de certificació.

vistiplau al dret dels ciutadans d'emprar el català quan s'adrecin a aquesta institució. Aquest Acord de la Mesa, que revoca un acord pres en sentit contrari l'abril de 2006, representa un primer pas més en la direcció de promoure l'ús oficial del català a la UE, garantint drets lingüístics al catalanoparlants a nivell comunitari²⁷.

Caldrà veure com s'acaben concretant, a la pràctica, aquestes previsions. Representen un avenç pel que fa a l'estatut del català a la UE. Queda, però, molt camí per recórrer per poder normalitzar i estendre un cert ús oficial d'aquest idioma en la seu de totes les institucions i òrgans comunitaris.

Com disposa l'article 6.3 del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, plebiscitat afirmativament el 18 de juny de 2006, tant la Generalitat com l'Estat espanyol estan obligats a emprendre les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la UE. Els acords administratius que s'han estudiat avancen en aquesta direcció.

4. BIBLIOGRAFIA

ALCARAZ RAMOS, M. (2001). *Llengües i institucions a la Unió Europea*. Ciemen, Documents de Treball 5. Barcelona.

CAMPINS ERITJA, M. (2002). «El reconeixement de la diversitat lingüística a la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea». *Revista de Llengua i Dret*, 38, 2002, 95-115.

CORRETJA TORRENS, M. (1995). *L'acció europea per a la protecció dels drets lingüístics*. Escola d'Administració Pública de Catalunya, Generalitat, Col·lecció Estudis 15, Barcelona.

²⁷ Al Parlament Europeu, aquesta qüestió centraria controvèrsies polítiques. El 27 d'abril de 2006, els mitjans de comunicació es farien ressò de l'acord de la Mesa del Parlament de denegar la possibilitat d'adreçar-se en català, basc o galleg a la Cambra, petició que havia formalitzat el govern espanyol. Aquest acord va ser pres per 7 vots a favor i 6 en contra, en el que posa en evidència la divisió de posicionaments en aquesta matèria.

FABEIRO HIDALGO, P. (2005). «Un estudio jurídico del régimen lingüístico de las instituciones de la Unión Europea». *Revista de Llengua i Dret*, 44, 49-99.

HEUSSE, M. P. (1999). «Le multilinguisme ou le défi de l'Union européenne». *Revue du Marché commun et de l'Union européenne*, 426.

Infoeuropa, Patronat català pro Europa (2005). «Reconeixement de la possibilitat d'ús oficial del català en les institucions de la Unió Europea», maig-agost, 8, 1 i 4.

LABRIE, N. (1993). *La construction linguistique de la Communauté européenne*. Paris: Honoré Champion Editeur.

LAPIERRE, J. W. (1988). *Le pouvoir politique et les langues*. Paris: Presses Universitaires de France.

MILIÁN MASSANA, A. (2000). *Público y privado en la normalización lingüística. Cuatro estudios sobre derechos lingüísticos*, Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, Atelier.

— (2002). «Le principe d'égalité des langues au sein des institutions de l'union européenne et dans le droit communautaire, mythe ou réalité?». *Revista de Llengua i Dret*, 38, 47-94.

— (2003). *La igualtat de les llengües a les institucions de la Unió Europea: mite o realitat?*, Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

PLA BOIX, A. M. (2005). *L'ús de les llengües autonòmiques cooficials a la Unió Europea*. *Revista El Clip*, 33. Institut d'Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya, novembre.

— (2006 [en galeres]). «La llengua al nou Estatut d'Autonomia de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, 3.

— (2005). *El règim jurídic de les llengües a l'Administració de Justícia*. Col·lecció de l'Institut d'Estudis Autòmic, 41. Generalitat de Catalunya.

PUJADAS, B. (2004). *El règim lingüístic de la Unió Europea: quines llengües i amb quin abast?*, 17, Mercator, IV Trimestre, 139.

RAMON I MIMÓ, O. (1994). «Plurilingüismo en las comunidades Europeas». BASTARDAS, A.; BOIX, E. (1994). *¿Un Estado, una lengua?*

La organización política de la diversidad lingüística.
Barcelona: Ediciones Octaedro.

SANMARTÍ ROSET, J. M. (1998). *Las políticas lingüísticas y las lenguas minoritarias en el proceso de construcción europea.* Bilbao: Instituto Vasco de Administración Pública.

SECRETARIA DE POLITICA LINGÜISTICA (2005). *Català, llengua d'Europa.* Opuscle divulgatiu. Generalitat de Catalunya.

SIGUAN, M. (1995). *L'Europa de les llengües,* Edicions 62, Barcelona.

TORTOSA, J. M. (1982). *Política lingüística y lenguas minoritarias.* Madrid: Editorial Tecnos.

VERNET, J. (coord.); PONS, E.; POU, A.; SOLÉ, J. R; PLA, A. (2003). *Dret lingüístic.* Valls: Edicions Cossetània.

VERNET LLOBET, J.; PLA BOIX, A. M. (2004). «La llengua catalana i un nou Estatut d'Autonomia per a Catalunya». *Revista de Llengua i Dret*, 41.